

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่สำคัญมากและเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมเป็นลักษณะของการพัฒนาจากข้างล่างหรือระดับรากหญ้า โดยประชาชนทั้งระดับปัจเจกบุคคลและระดับกลุ่ม รวมถึงผู้มีส่วนร่วมได้เสียทั้งหมดมีการเกี่ยวข้องกันด้านจิตใจ และอารมณ์ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดย กลุ่ม ผู้นำชุมชน หรือกระทำการผ่านองค์กร (organization) ดังนั้นผู้นำชุมชน องค์กรจะต้องเป็นเสมือน ตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ (ยุพาพร รูปงาม, 2545: 5) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการการพัฒนา ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ชุมชนเกิดการ พัฒนา เช่น การมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาชุมชน กระบวนการพัฒนาชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึง เป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องใช้ในงานพัฒนาชุมชน และคนก็มีส่วนสำคัญที่สุด เพราะ คนเป็นศูนย์กลาง หลักในการพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดี การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการ พัฒนาชนบท นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยังให้สิทธิเสรีภาพเป็นอย่างมากแก่ ประชาชนโดยเฉพาะเรื่องสิทธิเสรีภาพในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เรื่องสิทธิการปกครอง และการรักษาสิ่งแวดล้อม

ในช่วงที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐของไทย ในหลายประการไม่ว่า จะเป็นในเรื่องของการทบทวน บทบาท ภารกิจ และควบคุมขนาดของ ภาครัฐให้เหมาะสม การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และกระบวนการบริหารงานภาครัฐให้มีความ ทันสมัย การเปิดระบบราชการเข้าสู่กระบวนการประชาธิปไตย และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ดังปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ ฉบับที่ 9 แผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ (พ.ศ. 2540 - 2544) แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2542) และนำไปสู่ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุง

กระทรวง ทบวง กรม ให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ มากขึ้น ผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรม และระบบเศรษฐกิจเสรีทุนนิยม (laissez-faire capitalism) ในช่วงศตวรรษที่ 19 ได้ก่อให้เกิดความก้าวหน้าและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แต่ก็ได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาทางสังคม ติดตามมาหลายประการ อาทิเช่น การกดขี่ขูดรีด และเอารัดเอาเปรียบแรงงาน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม จนทำให้เกิดขบวนการต่อสู้ระหว่างชนชั้นกรรมาชีพ และนายทุนอันนำไปสู่การปฏิวัติของฝ่ายสังคมนิยม และคอมมิวนิสต์ในท้ายที่สุดปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดังกล่าว ได้ทำให้บรรดาประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปต่างตัดสินใจดำเนินนโยบายรัฐสวัสดิการ (welfare state policy) เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาละแวกของสังคมและกระจายความกินดีอยู่ดีให้แก่ประชาชน อันเป็นผลให้รัฐบาลและระบบราชการต้องเข้ามามีบทบาทแทรกแซงระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการผลิต/จัดหา และให้บริการในด้านต่างๆ แก่ประชาชนมากขึ้นซึ่งทำให้ภาครัฐโดยรวมขยายตัว และมีขนาดใหญ่โตตามลำดับ

ในแง่ของระบบการบริหารงานภาครัฐที่ผ่านมานั้นได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากแนวทางการปฏิรูประบบราชการพลเรือนในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ที่ต้องการให้ระบบราชการปลอดจากการแทรกแซงทางการเมืองและระบบอุปถัมภ์ มีลักษณะความเป็นสถาบัน ไม่กลายเป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครอง หรือผู้นำทางการเมือง (นายทุน) และสอดคล้องกับสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ โดยพยายามแยกการเมืองกับการบริหารออกจากกัน และวางรากฐานให้มีลักษณะของความเป็นวิชาชีพนิยม (Professionalism) ยึดหลักกฎหมาย และความมีเหตุผล ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความรู้ความสามารถ และระบบคุณธรรม (merit system) มีความเป็นกลางทางการเมือง มุ่งรับใช้ประชาชน และคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ เป็นหลัก ระบบราชการตามนัยของ Max Weber ได้เน้นให้ความสำคัญต่อโครงสร้างสายการบังคับบัญชาสั่งการตามลำดับชั้น (hierarchy) ที่ชัดเจนและแน่นอน มีการแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญชำนาญการ (specialization) สร้างความมั่นคงแน่นอนในอาชีพการรับราชการ การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎระเบียบและแบบแผนมาตรฐานกลาง (standardization) ที่วางไว้ล่วงหน้าอย่างเคร่งครัด เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมกัน (equality) และไม่คำนึงถึงตัวบุคคล (impersonality) ในการให้บริการประชาชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและคุณธรรม สามารถควบคุมการใช้อำนาจดุลยพินิจ และทุจริตประพฤติมิชอบ ป้องกันการแทรกแซงทางการเมือง และการเล่นพรรคเล่นพวก

ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานับตั้งแต่ประเทศไทยได้เริ่มพัฒนาประเทศตามแนวนโยบายที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2504

การพัฒนาของประเทศ โดยเฉพาะช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1- 3 (พ.ศ.2504-2519) พบว่านโยบายของทางภาครัฐมุ่งเน้น และให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นฐานในการผลิตเน้นการเพิ่มรายได้ประชาชาติ ซึ่งนับว่าได้ผลดีเป็นที่น่าชื่นชม แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานั้น ประเทศไทยก็เป็นเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ทั่วไป ที่ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการให้ความสำคัญของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศ จึงทำให้ผลกระทบที่ตามมาคือเกิดปัญหาด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อการทำลายคุณภาพของระบบนิเวศเป็นอย่างมากและทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายพื้นที่นั้นสูญเสียและเสื่อมโทรมลงทั้งปริมาณและคุณภาพ จะเห็นได้ว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นดัชนีรายได้ประชาชาติ ไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสูญเสียและสูญเปล่าของทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม รายได้ของประชากรที่เพิ่มพูนสูงขึ้นถึงแม้จะช่วยให้ประชาชนมีการอุปโภคบริโภคสินค้ามากขึ้น แต่ก็ทำให้ คุณภาพชีวิตบางส่วนลดน้อยลงอันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม

กระทั่งมาถึงช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4-6 (พ.ศ.2520-2534) ภาครัฐได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การอนุรักษ์พื้นที่ป่าการปรับปรุงประสิทธิภาพของดิน และเน้นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติแบบผสมผสานทั้งการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์และต่อมาเมื่อเริ่มเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบครบวงจรนั้นแต่ยังไม่สามารถบรรลุผลตามความคาดหวังได้ รัฐยังไม่สามารถควบคุมดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากการที่ภาครัฐเป็นผู้สั่งการแต่ไม่ได้ลงพื้นที่ที่แท้จริงทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขที่ตรงประเด็น การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) จึงพยายามแก้ไขปัญหาจุดด้อยของแนวคิดและการปฏิบัติของการพัฒนาแบบเดิมมาสู่แนวคิดที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงในแผนพัฒนาฉบับนี้ได้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาประเทศ และยังพบว่ากระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นยังปรากฏเป็นองค์ประกอบสำคัญของแนวคิดการบริหารจัดการที่ดี (good governance) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) จึงเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มีแนวทางการดำเนินงานตามทิศทางการพัฒนาประเทศ ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึดความเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและให้ความสำคัญกับ

การพัฒนาที่ยั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างแท้จริง แผนฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการจัดการให้เกิดความสมดุล ส่งเสริมการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้อย่างยั่งยืน เพื่อช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่พึ่งตนเองได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย สร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน และประเทศโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 ได้มีความคิดแตกต่างไปจากแนวคิดที่สนับสนุนนโยบายรูปแบบเดิม ซึ่งเน้นไปที่รัฐกำกับดูแล หรือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล แต่เน้นบทบาทของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ใช้และได้รับผลจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการที่จะดูแลรักษาให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งพัฒนาสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green Society) โดยมีแนวคิดพื้นฐานเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็ยังสานต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-9 โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จะคำนึงถึงการดำเนินการในทางสายกลางคือรักษาสสมดุลความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันโลกและการเสริมสร้างคุณภาพคน และในส่วนแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือพัฒนาภูมิปัญญา ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชนสังคม เน้นผลประโยชน์ของประชาชน การมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน เพราะชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างคนกับคนและระหว่างคนกับธรรมชาติ ได้อย่างดีก็จะนำประเทศไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน

ดังนั้นหัวใจของการของการพัฒนา ก็คือการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ (พ.ศ.2546-2550) ตามแผนยุทธศาสตร์ 7 เรื่องการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมืองโดยตรงมากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องเปิดระบบราชการเข้าสู่กระบวนการความเป็นประชาธิปไตย (democratization) มากขึ้น โดยการยอมรับและให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติงานและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และพร้อมที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ในการพัฒนาชุมชน เพื่อเกิดการเรียนรู้กัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยตัวชุมชนเอง โดยชุมชนเพื่อชุมชนแต่ด้วยประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะช่วยดูแลแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขาดความรู้ความเข้าใจเพียงพอ ในเรื่องสิทธิและหน้าที่ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรส่วนรวมที่ประชาชนในชุมชนนั้นต้องใช้ร่วมกันและจำเป็นที่ต้องช่วยกันดูแล รวมทั้งหน่วยงานของรัฐเองที่ยังขาดการที่จะส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร แม้แต่คณะกรรมการชุมชนเอง

ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลชุมชน ยังขาดความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวที่เพียงพอเช่นกัน เป็นผลให้ปัญหาในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

โดยการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด เพราะเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ประสานความร่วมมือกันของประชาชน ชุมชนภาครัฐและเอกชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนอันเริ่มจากหน่วยงานย่อยของเทศบาล คือ ในระดับชุมชนก่อน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเทศบาลต่อไป โดยบทบาทของคณะกรรมการชุมชนโดยสรุป มีหน้าที่ประสานงานดำเนินงานร่วมกับภาครัฐ และเอกชนในการพัฒนาชุมชนร่วมถึงการส่งเสริมเผยแพร่งานพัฒนาชุมชนทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม และยังเป็นกลไกที่ใกล้ชิดและอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของชุมชนมากที่สุดหากกลไกด้านนี้มีข้อบกพร่องโอกาสที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จย่อมเป็นไปได้ยาก

สำหรับพื้นที่ศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด นั้น เนื่องจากมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีกิจกรรมหลากหลาย ทั้งด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและเป็นแหล่งชุมชนที่พักอาศัย ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ ปัญหาน้ำท่วม ความแออัดของชุมชน รวมทั้งปัญหาทางด้านสังคมต่างๆ ซึ่งหากขาดความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเพื่อการแก้ไขและป้องกันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น ผลกระทบอาจขยายออกไปในวงกว้าง โดยปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่จะมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเอง และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ซึ่งการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจอยู่ในปัจจุบัน ถ้าหากสามารถมีองค์ความรู้ที่เข้าใจถึงรายละเอียดของการเสริมสร้างความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นได้ ก็จะเป็นรูปแบบหนึ่งที่ดีสำหรับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอื่น ๆ ซึ่งในท้ายที่สุดก็จะกลายเป็นรูปแบบการบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อไป

2. ปัญหาการวิจัย

ผู้วิจัยขอกำหนดประเด็นปัญหาการวิจัยเป็น 3 ประเด็นปัญหาดังนี้

2.1 ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับใด

2.2 ปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2.3 จะมีปัญหาและแนวทางการแก้ไขอย่างไรที่จะให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

3.2 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

3.3 เพื่อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

4. ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความชัดเจนขึ้นจึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

4.1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ครอบคลุมชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จำนวน 63 ชุมชน แยกได้ดังนี้

4.1.1 **ชุมชนขนาดใหญ่** จำนวน 11 แห่ง ได้แก่ (1) ประชาชื่น (2) มิตรประชา (3) บางพูดสามัคคี 2 (4) สหกรณ์ 3 (5) ปากเกร็ดรวมใจ 1 (6) ปากเกร็ดรวมใจ 6 (7) การเคหะ (8) บางตลาดพัฒนา 1 (9) บางตลาดพัฒนา 2 (10) กฤษณาดาร (11) สวัสดิการ กทม.

4.1.2 **ชุมชนขนาดกลาง** จำนวน 20 แห่ง ได้แก่ (1) ปากเกร็ดรวมใจ 3 (2) ปากเกร็ดรวมใจ 5 (3) ปากเกร็ดรวมใจ 9 (4) ปากเกร็ดรวมใจ 10 (5) สีไชยทอง (6) บางตลาดพัฒนา 4 (7) บางตลาดพัฒนา 5 (8) บางตลาดพัฒนา 7 (9) ประชาธิปไตย 2/3 (10) บ้านใหม่สมานจันทน์ 1 (11) บ้านใหม่สมานจันทน์ 2 (12) บ้านใหม่สมานจันทน์ 4 (13) บ้านใหม่สมานจันทน์ 5 (14) คลองเกลือเอื้ออารี 1 (15) บางพูดสามัคคี 1 (16) บางพูดสามัคคี 5 (17) บางพูดสามัคคี 9 (18) บางพูดสามัคคี 10 (19) บางพูดสามัคคี 12 และ (20) ปากเกร็ดวิลเลจ

4.1.3 **ชุมชนขนาดเล็ก** จำนวน 23 แห่ง ได้แก่ (1) ปากเกร็ดรวมใจ 4 (2) ปากเกร็ดรวมใจ 7 (3) ปากเกร็ดรวมใจ 8 (4) ดวงแก้ว (5) สราณนท์ (6) บางตลาดพัฒนา 6 (7) บางตลาดพัฒนา 8 (8) บางตลาดพัฒนา 9 (9) บางตลาดพัฒนา 10 (10) บางตลาดพัฒนา 11 (11) นิชดาธานี (12) บ้านใหม่สมานจันทน์ 6 (13) บ้านใหม่สมานจันทน์ 7 (14) บางพูดสามัคคี 3 (15) บางพูดสามัคคี 4

(16) บางพุดสามัคคี 6 (17) บางพุดสามัคคี 8 (18) บางพุดสามัคคี 11 (19) คลองเกลือเอื้ออารี 2
(20) เสริมสุขนคร (21) ไทยสมุทร (22) คลองเกลือเอื้ออารี 4 และ (23) คลองเกลือเอื้ออารี 5

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด รวมทั้งปัญหาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน

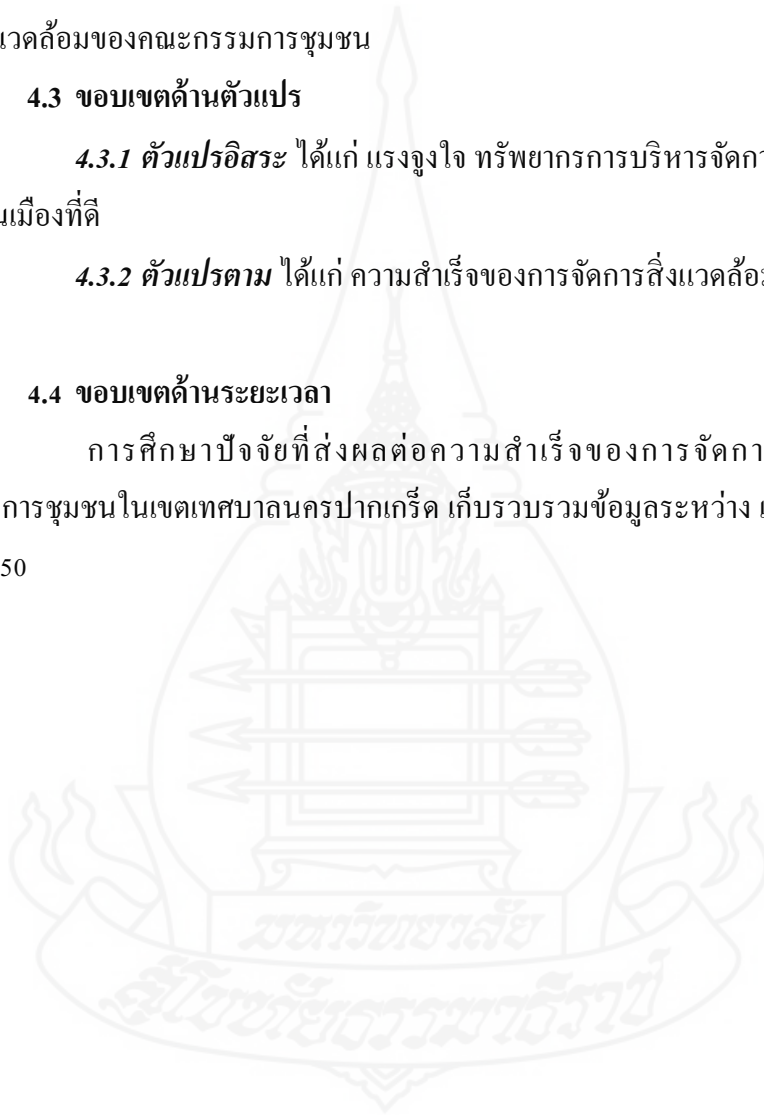
4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

4.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แรงจูงใจ ทรัพยากรการบริหารจัดการ การบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดี

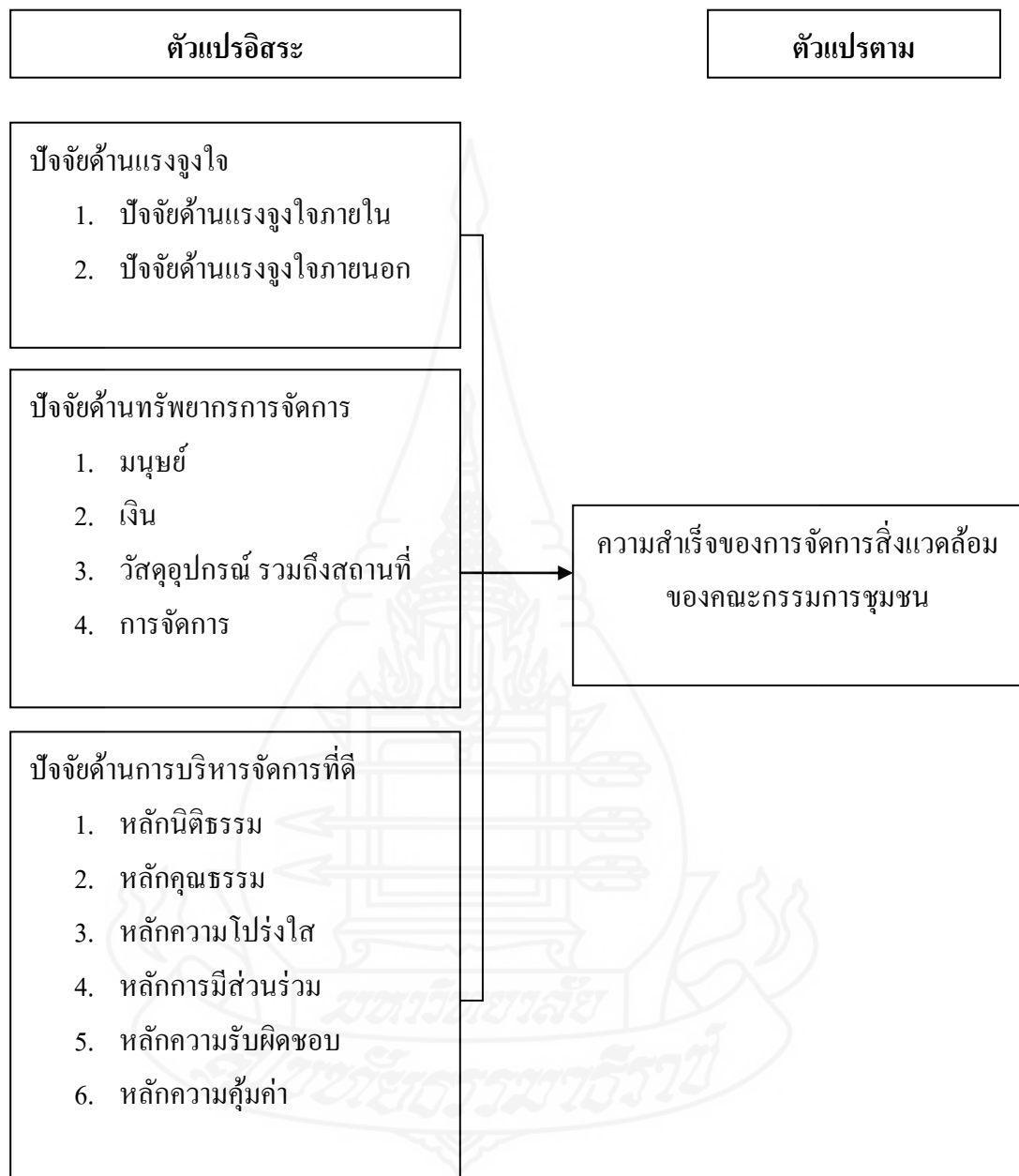
4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการ
ชุมชน

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของ
คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนกันยายน-เดือน
ตุลาคม 2550



5. กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. สมมติฐานการวิจัย

6.1 ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชนมีความสำเร็จไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

6.2 คณะกรรมการชุมชนและประชาชนมีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชนแตกต่างกัน

6.2 ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยทรัพยากรการบริหารจัดการ และปัจจัยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน

7. นิยามปฏิบัติการ

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของศัพท์ที่ใช้เฉพาะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงขอนิยามศัพท์ตามคำจำกัดความเชิงปฏิบัติการดังนี้

7.1 คณะกรรมการชุมชน หมายถึง บุคคลที่เป็นตัวแทนของประชาชนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ตามระเบียบว่าด้วย การดำเนินงานชุมชน พ.ศ.2549 มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี โดยมีตำแหน่งต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่ ประชาชนและกรรมการ เลขานุการ โดยภายในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

7.2 เทศบาลนครปากเกร็ด หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งขึ้นตามมาตรา 10 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับจนถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546) ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล คือ ตำบลปากเกร็ด ตำบลบางพูด ตำบลบางตลาด ตำบลคลองเกลือ และตำบลบ้านใหม่

7.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

7.3.1 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ การทำให้ตื่นตัว (arousal) การคาดหวังเป็นแรงผลักดันใช้ผลักดันให้คณะกรรมการชุมชนบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมาย หรือเงื่อนไขที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก

1) แรงจูงใจภายใน หมายถึง สภาวะของคณะกรรมการชุมชนที่มีความต้องการจะทำบางสิ่งบางอย่างด้วยจิตใจของตนเอง โดยไม่ต้องใช้สิ่งล่อใดๆ มากกระตุ้น การจูงใจประเภทนี้มีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง

2) แรงจูงใจภายนอก หมายถึง สภาวะของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการกระตุ้นจากภายนอกเพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของผู้กระตุ้นการจูงใจภายนอก ได้แก่ เป้าหมายหรือการคาดหวังของบุคคล ความก้าวหน้า และเครื่องล่อต่างๆ เช่น การชมเชย การตีเคียนการให้รางวัล การประหวัด การลงโทษ และการแข่งขัน เป็นต้น

7.3.2 ทฤษฎีการบริหาร หมายถึง วัตถุประสงค์และเครื่องมือประกอบประกอบการดำเนินงานรวมถึงความสามารถในการจัดการ ทฤษฎีการบริหารสามารถแบ่งแยกได้เป็น 4 ประเภท คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุเครื่องมือ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management)

1) มนุษย์ หมายถึง ผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรนั้นๆ ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2) เงิน หมายถึง ค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร และประชาชนทั่วไป

3) วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องใช้ เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งอาคารสถานที่ด้วย ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง เครื่องจักรกล ยานพาหนะ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ในการประชุมหรือติดต่อระหว่างประชาชนกับคณะกรรมการชุมชน

4) การจัดการ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การวางแผนการปฏิบัติงาน ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และการติดตามประเมินผล

7.3.3 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง คณะกรรมการชุมชน และประชาชนซึ่งเป็นหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชนเพื่อให้เกิดความสำเร็จทั้ง 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่าในการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน ดังต่อไปนี้

1) หลักนิติธรรม หมายถึง การมีกฎ ระเบียบ เพื่อใช้ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างเสมอภาค และเป็นธรรม

2) หลักคุณธรรม หมายถึง การสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในชุมชน ด้วยการทำงานที่ซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ และการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนด้วยความเสมอภาค

3) หลักความโปร่งใส หมายถึง การประชาสัมพันธ์ ชี้แจงข้อมูล ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อม และสามารถตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการชุมชนได้

4) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมทำกิจกรรม ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชน

5) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การยึดถือประโยชน์ของประชาชนในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

6) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การใช้ทรัพยากรและงบประมาณต่าง ๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการชุมชนอย่างคุ้มค่า

7.4 การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การวางแผน การจัดสรร การใช้ทรัพยากรและการกระทำหรือการดำเนินการใดๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อชุมชน

7.5 ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความคิดเห็นของประชาชนและคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย ปัญหาเรื่องน้ำเสีย ปัญหาเรื่องน้ำท่วมขัง ปัญหาเรื่องมลพิษทางเสียง ปัญหาเรื่องมลพิษทางเสียง ปัญหาเรื่องพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ปัญหาความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน เหตุเดือดร้อนรำคาญจากปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่องค์การตั้งไว้ได้

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 คณะกรรมการชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

8.2 นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในพัฒนาชุมชนในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

8.3 นำผลการศึกษาไปปรับปรุงพัฒนาแผนงานเทศบาลในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมต่อไป

8.4 เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมต่อไป